

λιστικήν εποχήν εις καταπίεσιν τῶν λαῶν. Ἡ πλουτοκρατία ὑπῆρξε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα στοιχείον προόδου, ἀλλὰ τώρα ἔγινε στοιχείον ἀντιδράσεως».

Ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἀξίως παντὸς ἐπαίνου διότι πρῶτος προσπαθεῖ νὰ φιλοσοφήσῃ ἐπὶ τῶν αἰτιῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως κατὰ διαφορετικὸν τρόπον ἀπὸ τὸν μέχρι σήμερον ἐν χρήσει. Ἄν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ αὐτῆν προχωρεῖ περισσότερον εἰς τὰ συμπεράσματά του καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους Μάρξ καὶ Ἐγγελς εἶναι φυσικόν. Μιὰ νέα ἰδέα, νέα κινήσις διὰ νὰ ῥιζοζολήσῃ καὶ ἀσθενῶς μόνον, ἔχει ἀνάγκη ἀγῶνος, ἐπιμονῆς, δυνάμεως πρὸς ἐπιβολήν. Πάντως, ὁ Ἐγγελς 1 1/2, ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ προσεπάθησε ν' ἀναύρη νέαν τινά, καλυτέραν διατύπωσιν τῶν ἰδεῶν τούτων, εἰς ἐπιστολὴν δὲ τινά τῆς 25 Ἰανουαρίου 1894 ἔγραψεν :

«Ἡ πολιτικὴ, νομικὴ, φιλοσοφικὴ, θερησκευτικὴ, φιλολογικὴ, καλλιτεχνικὴ κλπ. ἀνάπτυξις ἐδράζεται ἐπὶ τῆς οικονομικῆς. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται ἐπιδρῶσιν πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν οικονομικὴν βάσιν. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ οικονομικὴ κατάστασις τὸ μόνον ἐνεργητικὸν αἴτιον κάθε ἄλλο δὲ μόνον παθητικὸν ἀποτέλεσμα. Ἄλλ' αὕτη (πολιτικὴ κλπ. ἀνάπτυξις) εἶναι ἀλληλεπίδρασις ἐδραζομένη ἐπὶ τῆς πάντοτε κατὰ τελευταῖον λόγον ἐπικρατούσης οικονομικῆς ἀνάγκης. Οἱ ἄνθρωποι διασπρῶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν ἱστορίαν των, ἀλλ' εἰς δεδομένον καὶ καθοριστὸν ὅρον περιβάλλον, ἐπὶ τῇ βάσει ὑφιστάμενων πραγματικῶν συνθηκῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ οικονομικαί, ὅσον σοβαρῶς καὶ ἂν ἐπηρεάζονται ὑπὸ τῶν λοιπῶν πολιτικῶν καὶ ἰδεολογικῶν, ἀποφασίζουσιν ὅμως κατὰ τελευταῖον βαθμὸν, καὶ αὗται ἀποτελοῦσι τὸν διήκοντα, τὸν μόνον πρὸς κατανόησιν ὀδηγοῦντα ἐρυθρὸν μίτον. . . . Ἡ ὕλιστικὴ λοιπὸν ἀντίληψις τῆς ἱστορίας μετ' ὅσον μονομέρειαν δὲν ἐφαρμόζεται πουθενά. Συχνὰ ἀκούσται τὸ «ὀπίσω πρὸς τὸν Κάντιον» καὶ ἡ πεποιθὴσις προάγεται ὅτι διὰ τὴν πραγματοποίησιν μεγάλων ἰδεῶν χρειάζονται πρόσωπα ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς σφαίρας τῶν συμφερόντων των δρῶντα καὶ ἐξυφούμενα. Διὰ μόνον τῶν συμφερόντων τῶν τάξεων ἢ διὰ μόνον τῶν συμφερόντων τῶν μαζῶν, λέγει ὁ Herkner, δὲν δημιουργοῦνται κοινωνικοὶ θεσμοί, δὲν πραγματοποιοῦνται ἔργα ἀλληλεγγύης.

Καὶ ὁ διαρρέυσας χροῖνος ἐπιστοποίησε περισσότερον τὰς ὑποθήκας τοῦ Ἐγγελοῦ ἀπὸ τὰς τοῦ Μάρξ. Πάντως διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον αἱ ἰδέαι τοῦ Μάρξ, δεισιδύσαντος πέραν τοῦ φαινομενικοῦ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως, ὑπῆρξαν ἐξόχως καρποφόροι καὶ ἐνεδυνάμωσαν τὴν οικονομικὴν σκέψιν καὶ τὴν σοσιαλιστικὴν ἰδέαν.

Εἰς τὴν Γερμανίαν τὴν γενέτειραν αὐτῶν χώρων σήμερον διδάσκειται ἡ πνευματικὴ ἀνακάθαρσις, ἡ ἠθικὴ ἀνομορφωσις, ἡ διανοητικὴ τοῦ ἀνθρώπου σύνεσις ἀνασύνταξις καὶ περισυλλογὴ καθ' ἑαυτὸν (die geistige Einkehr in sich selbst).

Πάντως ὁ κριτὴς ἀποδέχεται κατ' ἀρχὴν τὴν μέθοδον ταύτην καὶ εἶναι εὐτυχῆς διότι πρῶτος παρουσίασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀπετρογγυλωμένον τὸ σύστημα τοῦ Μάρξ τὸ τε φιλοσοφικὸν καὶ οικονομικὸν ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ Herkner, ἐξ ἧς πλουσία καὶ πολὺκλαδος ἦνθισεν ἡ κοινωνικὴ φιλολογία. Διὰ τὸ καὶ εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τῆς ἰβ' σελίδος ἔπρεπε πάντων τῶν λοιπῶν νὰ προετάσσεται τὸ ἐν λόγῳ ἔργον. Εἰς τὸ μέτρον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὅμως θὰ εἴχην ἐπιφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἀπαξ καὶ ὁ συγγραφεὺς θεωρεῖ τὴν ὕλιστικὴν ἀντίληψιν τῆς ἱστορίας ὡς μέθοδον ἔπρεπε νὰ ἔχη. Διότι μόνον οἱ φανατικοὶ ἀκόλουθοι καὶ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς ὑπερμαξιοταὶ ἀποδέχονται αὐτὴν ἀνεπιφύλακτα καὶ ἀνευ ἀλληλεπίδρασεως ἐπ' αὐτῆς ἄλλων αἰτιῶν. Πάντως τὴν δέχονται ὡς οὐσίαν τῆς ὅλης ἐξελίξεως καὶ οὐχὶ ὡς μέθοδον.

Τὸ βιβλίον ἀναμοχεύει πλῆθος Ἑλληνικῆς Ἱστορικῆς καὶ κοινωνικῆς φιλολογίας (Ἐλευθερόπουλον ἰβ' 149 καὶ ἄλλαχού, Δ. Κυριαζῆν (26), Π. Καλλιγᾶν (40), Ἀνδρεάδην (148), Δελμοῦζον (153), Σκληρόν (45)). Εἰς τὰς ἀντιγνωμίας ταύτας δὲν δύναται νὰ εἰσέλθω. Πάντως διὰ τὴν εἰς τὸν Ἀνδρεάδην ἀποδομένην μονόπλευρον διδασκαλίαν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως θὰ εἶχα διαφοροῦν γνώμην, ἐξ ἰδίας (καίτοι παλαιότερας) ἀντιλήψεως. Ὁ Ἀνδρεάδης δὲν παραλείπει νὰ τονίσῃ σπουδαίως τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς ὅλης ἀναπτύξεως τῆς Κοινωνίας ὑποδύονται αἱ οικονομικαὶ καὶ τεχνικαὶ συνθήκαι. Ὁ Κ. συζητεῖ τὰ συμπεράσματα τῶν ἄλλων καὶ μόνον τοῦ καὶ ποῦ θὰ ἠδύναντο μερικαὶ ἐπαναλήψεις («σαθρὰ ἐπιχειρήματα») νὰ ἔλλειπον. Πάντως ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἐπιστημονικὴ σεμνότης τοῦ συγγραφέως πολλαχοῦ διακρίνονται (βλ. σελ. εἰσαγωγῆς γ' καὶ ἐπιλόγου β.). Ἡ μεθ' ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς σχετικῆς ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας συζητήσις τοῦ μαρτυρεῖ μεγίστην φιλοπονίαν καὶ κόπον ὑπερβολικὸν τοῦ συγγραφέως. Φέρει πολλὰς νέας ἀπόψεις εἰς ὀλίγους, ἐλαχίστους ἴσως μέρους γνωστὰς (Διάθεσις διὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' καὶ ἀφορισμὸς αὐτοῦ κατὰ τῶν . . . κακοποιῶν καὶ κακοβούλων ἀνθρώπων σελ. 71 ε) ἢ αἰτιολογία τοῦ μέχρι τέλους ἐνεργοῦ μέρους τῶν Φεουδαρχικῶν στοιχείων τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν ἐπανάστασιν σελ. 151 κλπ.).

Τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε' μοῦ φαίνεται ὅτι ἀδικεῖ τὸ βιβλίον. Θὰ ἀπητεῖτο μακρὰ, μνηῶν ἴσως, ἀπασχόλησις μετὰ τὰ ἀρχεῖα καὶ τὴν ὅλην ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ νὰ διευκρινιθῇ ἐπὶ τῇ βάσει νεωτέρων ἐρευνῶν ἢ πολιτεία του καὶ διὰ τὸ ὁποῖον οὔτε ὁ ἀρμοδιώτερος εἶναι ὁ Κριτὴς οὔτε τὸν χρόνον ἔχει. Πάντως παραπέμπω τὸν συγγραφεῖα εἰς ἴσως δυσωδέτερον τεῦχος, τὸ ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου Λωροθέου Μαρμελέη (θανόντος ἐν Λονδίῳ τὸν Μάρτιον 1921) ἐν Παρισίοις τῷ 1919 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπικαιροὶ προσφωνήσεις» δημοσιευθέν. Εἰς σελίδα 15 ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς :

«Ὅτε τὸ πρῶτον περιῆλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ θηριώδους Σουλτάνου Μαχμουτ ἡ εἶδησις ὅτι «οἱ ραγιαδες τοῦ Μωριά ἐσήκωσαν κεφάλι καὶ ἐκήρυξαν τὴν ἐπανάστασιν» φοβερὸν πρόσταγμα ἐστάλη εἰς τὸν τότε Πατριαρχεῦντα Γρηγόριον ἐπιτάσσον «ἀμέσως τὰ ἀφορίση καὶ ἀναθεματίση τοὺς ἐπαναστάτας καὶ τὴν ἐπανάστασιν, διότι ἄλλως θὰ ἀποκριθῇ μετὰ τὸ κεφάλι του καὶ αὐτὸς καὶ ὅλον τὸ ἔπιστον ἔθνος τῶν ρωμαίων». Αὗται ἦσαν αἱ λέξεις τοῦ φοβεροῦ σουλτανικοῦ φερμανίου! Ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης ἀμέσως συνήθροισεν τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἐν μέσῳ δακρύων καὶ θρήνων ἐγνώρισεν εἰς αὐτοὺς τὴν βασιλικὴν προσταγὴν, Ὡ ὦραι ὀδύνης ἐθνικῆς! Ἐκλειον καὶ ὠδύροντο οἱ τρισμακάριοι ἐκεῖνοι ἄνδρες διότι εὗρισκοντο πρὸ τοῦ φοβεροῦ διλλήματος ἢ νὰ ἀποδοκιμάσωσι καὶ ἀφορίσωσιν ἔργον ἁγιον καὶ ἱερόν, εἰς δὲ καὶ αὐτοὶ ἦσαν μεμνημένοι καὶ συνεργάται, ἢ νὰ ἀπολέσωσιν ὄχι ἑαυτοὺς, ἀπαγε! περὶ αὐτῶν οὐδεὶς λόγος, ὡς τὸ ἀπέδειξαν ὀλίγον βραδυτέρον, ἀλλὰ τὸ ταλαίπωρον ἔθνος ἐναντίον τοῦ ὁποίου πάντως θὰ ἐστοφέτο, ὡς ἠπέλει, ἢ Σουλτανικὴ ὀργὴ καὶ λύσσα. Καὶ κλίναντες πρὸ τῆς ἀδριεῖτου ἀνάγκης, ὑπέγραψαν τὸ ἀπαίσιον ἔγγραφο τοῦ ἀφορισμοῦ, δι' οὗ οἱ δώδεκα ἐκεῖνοι τῆς ἐλευθερίας πρόμαχοι κατηρώντο τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀφώριζον τὴν ἐπανάστασιν καὶ τοὺς πρωτεργάτας αὐτῆς.

Ἄλλ' ἤσυχεῖτε ἀδελφοί! «Μὴ ταρσασέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω!» Ἀκούσατε! ἡ θλιβερά ἡμέρα ἐξέπνευσε, καὶ νῦν βαρεῖα ἐπίσης ἔρρηψε τὸν μαῦρον πέπλον τῆς ἐπὶ τῆς ὑπνωτοῦσης Βασιλίδος. Πανταχοῦ ἐβασιλευσιν σιγὴ καὶ σκότος· μόνον ἐκεῖ εἰς τὸν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ περιβόλῳ ἱερόν ναόν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐπεχύνετο φῶς ἀπλετον. Ταυτοχρόνως δώδεκα

σκαί διακρινόμεναι ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῆς καταλεύκου γενειάδος πρὸς τὸ «κλεινὸν περιβάλλον» ἀποσπασθεῖσαι ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν οἰκημάτων, ἐφάρησαν ὁδεύουσαι πρὸς τὸν ἀναμένοντα κατάφωτον ἰερὸν ναόν. Ἦτο ὁ Πατριάρχης ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν δώδεκα Συνοδικῶν. Εἰσηλθὼν ἅπαντες εἰς τὸν ναόν τοῦ ὁποῦ αἱ θύραι ἐκλείσθησαν ἀμέσως, ἐνεδύθησαν τὰ ἱερά ἄμφια καὶ ὁ Πατριάρχης κατέλαβε τὸν δοξασμένον ἀλλὰ καὶ δοξασθέντα ὑπ' αὐτοῦ θρόνον τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ κατόπιν συγκινητικῆς προσευχῆς πρὸς τὸν Οὐκίτιμον Θεόν. ἐν μέσῳ νέων λυγμῶν καὶ δακρύων, ἀλλὰ δακρύων τὴν φορὰν αὐτὴν πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως, ἀγέγνωσαν πρῶτον ὁ Πατριάρχης καὶ ὕστερον οἱ ἀρχιερεῖς ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου τὰς οικείας συγχαρητικὰς εὐχάς, δι' ὧν ἔλυσαν καὶ ἠκύρωσαν τὸν τὴν πρῶταν γενόμενον ἀφορισμόν, ἐπευλογήσαντες νοερῶς τὰ ὅπλα τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατριδοῦς ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν».

Ὡστε οὐχὶ ὡς γράφει ὁ Κ (σελ. 71) «ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' βλέπων τὴν Ρωσσίαν ἀποδοκιμάζουσαν ἐμπράκτως τὸ κίνημα καὶ τὸν Ὑψηλάντην ἔσπευσε νὰ ἀφῆσθαι τὴν ἐπανάστασιν». Ἀλλὰ διότι θὰ ἐκινδύνευον ἴσως ὅλοι αἱ κεφαλαὶ τοῦ «ἀπίστου ἔθνους τῶν ρωμαίων», πρᾶγμα ὃχι δυσεκτέλεστον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ὡσαύτως περαιτέρω (σελ. 72) γράφει «φαίνεται ὅτι ὁ Γρηγόριος ἦτο φανατικὸς ἀντιπρόσωπος τῶν φεουδαρχικῶν καὶ μοναρχικῶν ἀντιλήψεων καὶ καλόγηρος ὁ ὁποῖος δὲν ἠγνόει νὰ διαταραχθῆ ἡ ἡσυχία καὶ πρὸ παντός ἡ θέσις του». Ὁ Γρηγόριος ὁ Ε' τρις ἢ τετράκις (βλέπε τοῦτο ἀκριβῶς εἰς Μαν. Γεδεῶν, Πατριαρχικοὶ πίνακες) παρητήθη. Ὡσαύτως διεδέχθη αὐτὸν οὐχὶ ὁ Κωνσταντῖνος (σελ. 77) ἀλλὰ ὁ ἀπὸ Σάρτης Εὐγένιος.

Καὶ ὡς πρὸς τὸ δεύτερον μοῦ φαίνεται ὅτι παρασύρεται πολὺ ὁ Κ. ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπῃ πανταχοῦ ὕλικα καὶ μόνα αἷτια. Αἱ ἐπαναστάσεις εἶναι ἴσως βέβαιον ὅτι ἐμφυσοῦνται ἀπὸ τοὺς ὀλίγους· οἱ πολλοὶ ἀκολουθοῦν, παρασύρεται τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἀπὸ διάφορα ἰδεώδη ἐλευθερίας, ἀνεξαρτησίας, αὐτοκαθορισμοῦ κλπ. Καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ ἐλατήρια τῶν ὀλίγων εἶναι κατὰ τελευταῖον λόγον ὕλικα, τῶν πολλῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ δεχθῶμεν ἀσφαλῶς. Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο ἰσχύει περισσότερο εἰς τὰς ἐθνικὰς ἐπαναστάσεις—οἷα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ τοῦ 21—παρὰ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς τὰς κοινωνικὰς. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις εἶχε συγκλονίσει ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὅλην τὴν Εὐρώπην. Εἶχε θέσει ἐπὶ τάπητος τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, τὸ μὴ λυθὲν ἔκτοτε ὀριστικῶς. Εἰς τοῦτο ἴσως καὶ εἰς τὴν οικονομικὴν πολιτικὴν τῶν προηγμένων κρατῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνευρεθοῦν πολλὰ ἀποφασιστικὰ ὕλικα αἷτια. Τὸ νὰ γράφωμεν ὅμως ὅτι ὁ πτωχὸς Γρηγόριος ὁ Ε' ἦτο «ἀντιπρόσωπος τῶν φεουδαρχικῶν καὶ μοναρχικῶν ἀντιλήψεων» ἢ νὰ ἀναζητῶμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον οικονομικὴν προαγωγὴν ὡς αἰτίαν τῆς ἐπαναστάσεως εἶναι, μοῦ φαίνεται, ὑπερβολή. Καὶ ὁ Κλ. Νικολαΐδης εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ του με κέντρον καὶ βάσιν τὴν Μακεδονίαν (1923) γράφει (σελ. 283): «Ὁ ὑπὲρ τῆς πατριδοῦς τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων θέμενος, εἶναι ἱερός, ἀδιάφορον ἂν τὰ ἐλατήρια αὐτοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ αὐτοῦ σκοτοὶ ἔφερον δημοκρατικὴν ἢ μοναρχικὴν, φιλελεύθερον ἢ συντηρητικὴν, φιλαγγλικὴν ἢ Ρωσοφίλον σφραγίδα».

Πολλὰ πληροφορίας μᾶς δίδει ὡσαύτως διὰ τὴν παλινοτέραν γλωσσικὴν κίνησιν καὶ διαμάχην καὶ προτείνει μετὰ τοῦ Βουτιερῖδη (Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας 1924) τὴν χρῆσιν τοῦ ὄρου «λαϊκὴ γλῶσσα» ἀντὶ τοῦ δυσνοητοτέρου «δημοτικῆ».

Εἰς δύο σημεῖα θὰ ἤθελα περισσότερο σαφῆσαι καὶ συμπαρασηματικότητα. Εἰς τὴν σελίδα σς. λέγεται ὅτι ἡ ἀντίθεσις (μεταβολή, καταστροφή) τοῦ κάθε

φαινομένου κτλ. Ἡ ἀντίθεσις δένειναι μεταβολὴ ἀρχικῶς ἢ καταστροφή τελικῶς, ἀλλὰ ἀρνησις τῆς περαιτέρω ὑπάρξεως τοῦ κάθε τινός, ἀντίκρουσις ἐκ τῶν ἰδίων σπλάγγων μὴ ἀνεχομένη τὴν γενετέραν ιδέα πλῆον.

Ὡσαύτως εἰς τὴν σελίδα γ'. ἀποκρουομένης τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἡρώων—προσώπων ἀκολουθοῦν τὰ ἐξῆς. «Ὁ Λένιν δὲν ἐδημιούργησεν τὴν Ρωσικὴν Ἐπανάστασιν ἀλλὰ τὴν διηύθυνε καὶ τὴν ὠδήγησεν εἰς τὴν νικῆν καὶ τὸν θρίαμβον». Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ὁ Λένιν θὰ εἴχομεν κἂν τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἂν τὴν εἴχομεν θὰ εἴχομεν τοιαύτην ἐξέλιξιν τῆς;

Αἱ γενικαὶ ἐκφράσεις εἰς βιβλία κριτικά πρέπει ὅσο τὸ δυνατόν νὰ περιορίζονται εἰς τὰ ἀσφαλέστατα ὄρια. Οὕτως εἰς τὴν σελίδα γ' ἀναφέρεται γενικῶς τὰ καὶ ὀριμότερον τοῦ πρέποντος εἰς ἐπιστημονικὰς συζητήσεις. «Οἱ ἀκοινωνιολογοὶ ὅμως καὶ ἀμαθεῖς οὗτοι συγγραφεῖς, οὗτοι δὲ εἶναι: «Ὁλοιοὶ ἀπὸ καθέδρου καὶ μὴ συγγραφεῖς οἱ ἀσχοληθέντες μετὰ τὴν ἐπανάστασιν». Καὶ ἀλλαχοῦ θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐσημείωσα τοιαύτας ὑπερβολὰς.

Τὸ βιβλίον συνιστῶ εὐχαρίστως εἰς τοὺς διανοοιμένους καὶ ἰδίως τοὺς φοιτητὰς καὶ τὸν συγγραφέα παρακαλῶ «τὸ καταστραμμένο σχέδιον γιὰ μερικὰ κεφάλαια τῆς συγχρόνου ἱστορίας» μᾶς νὰ μὴ ἀφήσῃ πολὺν καιρὸν στὸ χρονοτούλαπον. Τοιαῦτα φιλότιμοι καὶ ἐπιμελεῖς προσπάθειαι εἶναι εὐπρόσδεκτοι στὴν πενικρὰ οὐσιαστικὴ Ἑλληνικὴ φιλολογία μᾶς καὶ ἀπετελοῦν τιμὴ σ' αὐτὴ καὶ τοὺς ἰδεολόγους, παρὰ τὴν ὕλιστικὴν μέθοδον μετὰ τὴν ὁποίαν ἐργάζονται, ἐργάτας τῆς.

Δὲν τὸ ἀποκρούω τὸ βιβλίον διότι γνωρίζω τὸν συγγραφέα τοῦ προσωπικῶς καὶ πιστεύω ἀληθινὰ μέσα μου πὸς ὅτι ἐγράψε καὶ ὅτι παρέλειψε νὰ γράψῃ τὸ ἐπίστευε πράγματι καὶ τὸ δεύτερον δὲν ἐγνώριζε. Διὰ τὸ αἱ ἰδέαι του καίτοι ἀνατρεπτικαὶ πολλῶν ριζωμένων ἤδη ἀντιλήψεων εἶναι συζητήσιμοι καὶ δὲν πρέπει μετὰ ἄλλα μέσα (ἀφορισμοῦ;) νὰ πολεμοῦνται παρὰ μετὰ τὴν προσαγωγὴν στοιχείων, δεδομένων καὶ ἀληθινῆς κριτικῆς κρίσεως τῶν πραγμάτων, μετὰ τὴν μέθοδον τὴν ὁποίαν ἕκαστος θεωρεῖ ὀρθότεραν κατὰ συνείδησιν.

Δ. Καλιτσουνάκις.

Annuaire international, des organisations coopératives. Bureau international du Travail. Genève 1924 Pages 84, 3 fr. français.

Τὸ Διεθνὲς γραφεῖν Ἐργασίας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἐξέδωκε μέχρι τοῦδε τρία ὀγκώδη διεθνή χρονικὰ ἐργασίας (Annuaire international du Travail—Internationales Arbeitsjahrbuch) ἐξ ὧν τὸ τελευταῖον τῷ 1923. Ταῦτα σχολὴν εἶχον νὰ μᾶς παρουσιάσουν ἀκριβεῖς καὶ περιεκτικὰς πληροφορίας περὶ τῶν κρατικῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν ἐθνικῶν καὶ διεθνῶν τοιοῦτων αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς κάθε ζήτημα τῆς ἐργασίας καὶ γενικῶς τῆς οἰκονομίας.

Ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν χρονικῶν δείκνυται ταῦτα περιελάμβανον πληροφορίας σχετικὰς δι' ὅλον τὸν κόσμον. Εἰς τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον τοιοῦτον μέχρι τοῦδε χρονικὸν ἔχομεν εἰς 8 μέρη πλείστα ὅσας συμπυκνωμένας πληροφορίας περὶ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, τοῦ Διεθνούς Γραφείου ἐργασίας, Κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπασχολομένων μετὰ τὰ ἐργατικά ζητήματα, ὀργανώσεις ἐργοδοτῶν, ἐργατῶν, λογίων, τραυματιῶν καὶ παλαιῶν πολεμιστῶν, διεθνῆς ὀργανώσεις κλπ. Ἐν μέρος πραγματεύεται καὶ περὶ συνεταιρισμῶν.

Τὸ μέρος τοῦτο ὁ πολυγλώττης καὶ φιλόπονος διευθυντὴς τῆς διευθύνσεως συνεταιρισμῶν τοῦ διεθνούς γραφείου ἐργασίας G. Fauquet ἐξέδωκεν ἰδιαιτέρως μετὰ ἀνακάθορσιν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς διεθνούς ἐκδόσεως τῶν συνεταιρισμῶν ἐν Γάνδη, παρουσιάσας τοῦτο εἰς τὴν ἐκθεσιν.

Τὸ νέον τοῦτο χρονικὸν τῶν συνεταιρισμῶν ἦτο τόσο περισσότερον χρήσιμον καθόσον τὰ δύο παλαιότερα χρονικά τῆς συνεταιρικῆς κινήσεως; τὰ ἐκδοθέν-
 ὑπὸ τῆς Alliance Coopérative internationale κατὰ τὸ 1910 καὶ 1912 δὲν ἐπα-
 νεξεδόθησαν καθόσον γνωρίζω, καὶ ἔτσι τὰ δεδομένα των εἶχον ἀταρχειωθῆ.

Τὸ νέον τοῦτο συνεταιρικὸν χρονικὸν τρίγωνισσον (Γαλλικὰ-Ἀγγλικὰ-Γερμα-
 νικὰ) περιλαμβάνει 1. τὰς διεθνεῖς συνεταιρικὰς ὁργανώσεις 2. τὰς ἐθνικὰς
 τοιαύτας αἱ ὁποῖαι ἀσχολοῦνται μὲ κάθε εἶδους συνεταιρικὰ ζητήματα.

Εἰς τὰς διεθνεῖς ὁργανώσεις (International co-operative Alliance, Lon-
 don 1895. 2. Conferazione internazionale delle cooperative Rome 1921 3.
 Internationaler Bauergildenverband Berlin 1922.— 4. Internationaler Bund
 der landwirtschaftlichen Genossenschaften Berlin 1917.— 5. Σκανδιναβικὴ
 μεγάλη ἑταιρεία ἀγορῶν 1918.— 6. Overseas Farmers Co-operative Fede-
 rations Ltd. London 1921.— Σλαβικὸν γεωργικὸν συνεταιρικὸν ἐπιμελητήρι-
 ον Πράγα 1921) ὑπάγονται ἐθνικαὶ ἐνώσεις 48 χωρῶν περιλαμβανουσῶν
 πλέον τῶν 500 ἐθνικῶν ὁργανώσεων. Ἀποδίδεται τὸ ὄνομα ἐκάστης ὁργανώσε-
 ως, τὸ γραφεῖόν της, τὸ περιοδικόν της τὸ ἔτος ἰδρύσεώς της ὁ ἀριθμὸς τῶν
 μελῶν συνεταιρισμῶν ἢ ἀτόμων. Οἱ ἐθνικοὶ ἢ διεθνεῖς συνασπισμοὶ της κλπ.
 Ταῦτα δὲ πάντα διὰ ὑποδεικτικῶν γραμμάτων (F=fondation, B=bureau κλπ.)
 καὶ μὲ περισσὴν ὀλιγολογίαν καὶ σωρείαν ἄλλων σημειώσεων ἐπεξηγηματικῶν
 τῶν ὁργανώσεων ἐκάστης χώρας.

Εἰς τὸ δευτέρον μέρος ἀποδίδονται μερικοὶ συμπληρωματικοὶ ἀριθμοὶ, εἰς
 τεσσαρὰς καλῶς τακτοποιημένους πίνακας, σπουδαιότερων τινῶν συνεταιρικῶν
 ἐργασιῶν, ἐμπορικῶν, τραπεζικῶν, ἀσφαλιστικῶν καὶ τῆς δράσεως τῶν ὁμο-
 σπονδιῶν κατὰ χώραν.

Εὐτυχῶς ἀναγράφονται καὶ μερικαὶ ἑλληνικαὶ ὁργανώσεις (σελῆς 34]35, ἢ
 ὁμοσπονδία τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος μὲ μερικὰς ἄλλας
 ὁργανώσεις της, ἢ συνεργατικὴ τῶν ἐργατῶν λιμένος Πειραιῶς κλπ.) μὲ τὰς
 ἑδρας των, γραφεῖα κλπ.

Οὐδεμία ὁμως τούτων ἔχει γίνει μέλος σχετικῆς τινος διεθνούς ὁργανώσεως,
 Πάντως αἱ νεώτεραι 1923]24 ἰδρύσεις (Ἐνωσις γεωργικῶν συνεταιρισμῶν Ἀτ-
 τικοβοιωτίας, Πυλίας, Κερκύρας κλπ.) δὲν ἀναγράφονται.

Ἡ σπουδιότης τῆς ἐκδόσεως ταύτης εἶναι μεγάλη. Αὕτη παρέχει πιστὴν εἰ-
 κόνα τῆς συνεταιρικῆς κινήσεως ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἐπομένως διευκολύνει τὰ
 μέγιστα τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς καὶ ἐμπορικὰς σχέσεις τῶν συνεταιρισμῶν
 πρὸς ἀλλήλους. Οὕτω προίγεται ἡ ἰδέα διεθνῶν συνεταιρικῶν πιστωτικῶν ἰδρυ-
 μάτων, ἀμοιβαίας εἰς εἶδη συναλλαγῆς μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐπιχειρῶν ἀγορῶν
 τῶν συνεταιρισμῶν καὶ πραγματοποιεῖται βιθμηδὸν ἢ ὑπὸ τῶν μεγάλων ἀπο-
 στόλων τοῦ συνεταιρισμοῦ ὠνειροποληθεῖσαι ἰδέαι τῆς ἡσύχου μετατροπῆς τῆς
 σημερινῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ οἰκονομικῆς τάξεως διὰ ἄλλης δικαιοτέρας τῆς συνε-
 τερικῆς.

Τὸ διεθνὲς γραφεῖον ἐργασίας ἐπιτελεῖ καὶ ἐν τούτῳ, διὰ τῆς ἰδρύσεως
 ἰδίου συνεταιρικοῦ τμήματος καὶ τῆς δημοσιεύσεως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τῶν
 συνεταιρικῶν νέων του τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τὴν ὅποιαν ἀνέθηκάν εἰς αὐτὸ
 αἱ συνθήκαι τοῦ μεγάλου πολέμου.

A. Καλιτσονάκης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ*

I. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Κορδάτου Ἰωάν.: Ἡ Κοινωνικὴ σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστά-
 σεως, 1924.

Παπανούτσου Εὐαγγ.: Ὁ πραγματισμὸς ἢ Οὐμανισμὸς. Ἀλεξάν-
 δρεια. 1924.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

1. Θεωρία καὶ ἱστορία τῆς Οἰκονομικῆς. Γενικὰ οἰκο- νομικὰ ζητήματα. Ἐγκυκλοπαιδικὰ. Βιογραφία.

Conrad—Hesse: Στοιχεῖα Πολιτ. Οἰκονομίας (μετάφρ. Καλ-
 κάνη—Ἀγαλλοπούλου). 1924.

Μουστάκα Διον.: Αἱ πλουτοπαραγωγικαὶ δυνάμεις τῆς νήσου Ἄνδρου
 1924.

Ζιδ Καρόλου: - Μετάφρασις Σ. Κορώνη: Ἀρχαὶ πολιτικῆς Οἰκονομίας
 I. II. Ἀθήναι. Ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἐλευθερουδάκης». 1924.

Μπογδάνωφ Ἀ.: Ἀπλὰ μαθήματα τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης
 (μετάφρ. Δεδούση) 1924.

2. Γεωργία Δάση Ἀλιεία

Κοιτοῦ Πέτρου: Διαχειρίσις ἑλληνικῶν δασῶν σελ. κατ καὶ 842 μετὰ
 διαχειριστικοῦ χάρτου δάσους 1924.

Κουτσομητοπούλου Π.: Παράρτημα Α' Συλλογῆς νόμων Β. Δ. καὶ
 Ἐγκυκλίων τῆς γεωργικῆς ὑπηρεσίας, 1924.

3. Ἐμπόριον. Συγκοινωνία.

Καπνεργατικὴ ὁμοσπονδία τῆς Ἑλλάδος: Τὸ ζήτημα τῆς ἐξαγωγῆς
 τῶν ἀνεπεξεργάστων καπνῶν 1924.

* Χώρα ἐκδόσεως εἶναι ἢ τῆς γλώσσης τοῦ βιβλίου. Ὅπου ὑπάρχουν
 περισσότεραι χώραι τῆς αὐτῆς γλώσσης ἢ γίνεται ἢ ἐκτύπωσις εἰς ξένην χώραν,
 ἐκεῖ ἀναγράφεται ἡ ἰδιαιτέρα χώρα.

Καλιτσονάκης «Ἀρχειον» 4 (1924) Γ'.

A. K.
 25.

Βουγιούκα Γ. : Ἐπὶ τῆς χρήσεως 1923 — 24 τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. 1924.

4. Βιοτεχνία. Βιομηχανία. Μεταλλεῖα.

Leosro Louis : Πραγματεία Ξενοδοχειακῆς βιομηχανίας. Μετάφρασις Ἑλληνικῆ ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ξένων καὶ ἐκθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθν. Οἰκονομίας 1924.

Μικέλη Ν. : Ἡ βιομηχανικὴ κίνησις παρ' ἡμῖν (ἀπὸ ἀπόψεως παραγωγῆς τῶν κυριωτέρων προϊόντων κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν) 1924.

Μικέλη Ν. : Ἡ βιομηχανία τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας. 1924.

5. Χρῆμα. Τράπεζαι. Χρηματιστήρια. Πίσις. Ἀσφάλεια.

6. Ἐργατικὸν ζήτημα. Κοινωνικὴ Πολιτικὴ. Δημοσία ἀντίληψις.
Γυναικεῖον ζήτημα. Ζήτημα τῆς κατοικίας.

Διεθνῆς Γραφεῖον Ἐργασίας : Ἡ Διεθνῆς ὁργάνωσις τῆς ἐργασίας Γενεύῃ 1924.

7. Θεωρία καὶ στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Μετανάστευσις. Ἐποικίσις.

8. Συνεταιρισμοί.

Καλιτσουνάκι Δ. : Περὶ συνεταιρισμῶν καὶ ἰδίως ἐν Ἑλλάδι. I. 1924.

9. Δημοσία Οἰκονομικὴ καὶ Οἰκονομία.

Σωτηρίου Δ. : Ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῶν κοινοτήτων τοῦ Κράτους χρήσεως 1922—1923—1924.

10. Στατιστικὴ.

Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας : Δελτίον κινήσεως τῶν ἀξιῶν 7)βριος 1923—1924.

Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας : Μηνιαῖον δελτίον τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος Ἰανουάριος—Φεβρουάριος 1924.

Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας : Μηνιαῖον δελτίον τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μέχρι Δεκεμβρίου 1923. 1924.

Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας : Δελτίον κινήσεως καὶ ἀξιῶν ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ Ἀθηνῶν Μάιος—Ἰούλιος—Αὐγουστος 1923. 1924.

Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας : Δελτίον Μέσων τιμῶν κυριωτέρων εἰδῶν καταναλώσεως. Τετάρτη τριμηνία 1923. 1924.

III. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Δοξόφωκη Α. : Τὸ πρόγραμμα δράσεως τῆς κόκκινης ἐπαγγελματικῆς Διεθνoῦς—1924.

IV. ΓΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σωμερίτη Δ. : Περὶ τῆς Γερουσίας ἐν Ἑλλάδι 1924.

Γυαλιστρα Δ. : Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ μέγας πόλεμος. (Στρατιωτικὴ μελέτη) 1924.

Πολιτικὴ ἀναγέννησις : Μελέτη περὶ ἀνασυντάξεως τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ γενικώτερον περὶ καταπολεμίσεως τῶν ἐκλογικῶν νοθεῖῶν (ὑπὸ Βερροπούλου, Ζερβοπούλου, Κέντρου, Πάμπουκα, Τοτόμη, Τραπεζουντίου).

V. ΝΟΜΙΚΗ

Βελιανίτη Θωμά : Κώδιξ τῆς δημοτικῆς καὶ Κοινοτικῆς νομοθεσίας. 1924.

Οἰκονομίδου — Διβαδά : Ἐγχειρίδιον Πολιτ. Δικονομίας 7. 1924.

Κόλλε Ἰ.—**Πετιμεζᾶ Θρ.** : Τὸ Δίκαιον 1924.

Ὑπουργ. Ἐσωτερικῶν : Νομοθεσία περὶ αὐτοδιοικήσεως τῶν νομῶν. 1924.

Μαθαρικόου Ε. : Στρατιωτικὴ Ποινικὴ Προανάκρισις. 1924.

Γενικὴ Ἐνωσις Ἰδιοκτησίας : Ὑπόμνημα περὶ τῶν ἐπενεκτέων τροποποιήσεων εἰς τὸ ἀν ἰσχύϊ ἐνοικιοστάσιον.

Μάτσει Ἀ. : Ἡ ὑποτίμησις τοῦ χρήματος ἐν τῷ ἀστικῷ Δικαίῳ. 1924.

Παπαδοπούλου Κ. : Ἐφeseis κατὰ προδικαστικῶν ἀποφάσεων. 1924.

Τριαντάκη — Σιφναίου : Ὅργανισμὸς δικαστηρίων καὶ συμβολαιογράφων. Κώδιξ περὶ δικηγόρων. 1924.

Guillemet : Πῶς γινόμεθα ἐγκληματίαι (μετάφρ. Ε. Φωτάκη). 124.

Μαλαγαρδῆ Ἀντ. : Εὐρετήριον νόμων καὶ Διαταγμάτων 1833—1924. 1924.

VI ΙΣΤΟΡΙΑ

Δέκκα Νικ. : Ἡ Ξενοδοχία παρ' Ἑλλήσιν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. 1924.

- Βογιατζίδου Ἰ.**: Τὸ χρονικὸν τῶν Μετεώρων. 1924.
† Δάμπρου Σπυρ.: Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακὰ Β. 1912—1924. 1924.

VII. ΠΟΙΚΙΛΑ

1. Βιβλία.

- Ζέγγελη Κ.**: Ἐγχειρίδιον ἀνοργάνου Χημείας. 1924.
Εὐσταθιανοῦ Ἀλ.: Ἡ φωνὴ πρὸς ἄσμα καὶ λαλίαν. 1925.
Μαμμέλη Ἀπ.: Ἄπ' τὰ σκότη στὸ φῶς 1924.
Σάββα Δημήτρ.: Παρατήρησις εἰς τὸ βιβλίον καὶ βιβλιοθήκην τοῦ κ. Δ. Μάργαρη Α—1924.
Μίχα Ἀθανασίου.: Τὸ βιβλίον τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ θανάτου. 1924.
Τρυγονίδου Ἀθ.: Χρηματιστικὸν λεύκωμα. 1924.
Moebius.: Ἡ φυσιολογικὴ ἀμβλύνοια τῆς γυναικὸς (μετάφρ. Ἰ. Ἀντωνακάκη). 1924.
Στεφάνου Γρηγορ.: Ἡ γυναῖκα ὡς ἐρωμένη καὶ ὡς σύζυγος. 1924.
Rousseau Ἰ.: Τὸ κοινωνικὸν συμβόλαιον (Μετάφρ. Παπαλεξάνδρου Κωνστ.). 1924.
Κούζη Ἀριστοτ.: Δημήτριος Ζαμπάκος Πασᾶς. Λόγος ἐπιμνημόσυνος ἀπαγγελθεὶς τῇ 23 Μαρτίου 1924 ἐντολῇ τῆς πανεπιστ. Συγκλήτου.
Ἀθανασοπούλου Γ.: Τὸ ὄροπέδιον τῶν λιμνῶν τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας. 1924.
Μουστάκα Δ.: Αἱ πλουτοπαραγωγικαὶ δυνάμεις τῆς Νήσου Ἄνδρου 1924.
Πανᾶ Κωνστ.: Διάλογοι γιὰ τὸ λαό! 1924.
Τσελεμεντέ Ν.: Ὁδηγὸς Μαγειρικῆς καὶ ζαχαροπλαστικῆς 2, ἔκδ. Β. Παπαχρυσάνθου, Γ. Στάγγελ καὶ Σια. 1924.
Μπεκὲ Ὁμήρου.: Βιβλίον Α', Ρίμες καὶ Ρυθμὸς κλπ. 1924.
Ἐγκόλπιον τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου πρὸς προαγωγὴν Διεθνoῦς φιλίας διὰ τῶν ἐκκλησιῶν. 1924.
Ἀνδριανάκου Τρυφ.: Ἡ ἐκλαμψία ἐν Ἑλλάδι. 1924.
Κασιγόνη Ἀ.: Ἑλληνικὸς ὁδηγὸς τῆς Αἰγύπτου. Ἀλεξάνδρεια. 1924.
Τριανταφυλλίδη Μ.: Ἐπιστήμη καὶ ἦθος. 1924.

2. Ἐκθέσεις. Καταστατικά. Πεπραγμένα. Ἀπολογισμοὶ λογοδοσίαι.

- Τὰ πεπραγμένα τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας:** 15 Σεπτεμβρίου 1922—31 Δεκεμβρίου 1923. 1924.
Ἑλληνικὴ γεωγραφικὴ ἐταιρεία: Πεπραγμένα Α' Πενταετίας. 1919—1923 1924.

- Καταστατικὸν Συνδέσμου:** Πόθεν ἔσχεσ ἐγκριθὲν διὰ τὴν ὑπ'ἀρ. 3611 τοῦ 1924 ἀποφ. τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν. 1924.
Δεληγιάννης Βασίλ: Τὸ ὑπαλληλικὸν πρόβλημα. Ἐκθεσις πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Οἰκονομικῶν. 1924
Ἐργουργεῖον Ὑγιεινῆς: Τὰ πεπραγμένα τοῦ Κεντρικοῦ Χημικοῦ ἔργαστηρίου κατὰ τὸ 1922. 1923.
Βολονάκη Μιχαήλ: Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπιτροπείας τῆς σχολῆς 1924.
Τὸ Ἀθήνησι Πανεπιστήμιον: Ἐκθέσεις τῆς ἐπιτροπείας καὶ πρακτικὰ τῆς ἱατρικῆς σχολῆς περὶ τῆς πληρώσεως τῆς κενῆς τακτικῆς ἑδρας τῆς χειρουργικῆς προπαιδευτικῆς κλινικῆς. 1923.
Τὸ Ἀθήνησι Πανεπιστήμιον: Ἐκθέσεις κλπ. τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς περὶ πληρώσεως τῆς κενῆς, τακτικῆς ἑδρας τῆς γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. 1924.
Μαντιούδη Μ.: Ὑπόμνημα περὶ τοῦ λογιστικοῦ γραφείου ταμείων ἐκπαιδευτικῆς προνοίας 1924.
Ἐκθέσεις πεπραγμένων Ἐπιτροπῆς ἀποκαταστάσεως προσφύγων: Μάρτιος—Ἰούνιος 1924.
Προνομιούχος Ἀταιρεία πρὸς προστασίαν κλπ. τῆς Σταφίδος: Ἐκθεσις τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου διὰ τὸν ἰσολογισμόν 1923—24. 1924.
Ἀλιβιζάτου Ἀμίλκα: Οἱ ἱεροὶ κανόνες. 1924.

3. Νέα περιοδικά.

- Ἡ φωνὴ βοῶντος:** Ἐφημερὶς θερησκευτικῆ. (Διευθυντῆς Th. Dulos G.P.O. Box 405. N.Y.C. U.S.A)
Δελτίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου ἐν Γερμανίᾳ: Βερολίνον Α. 1924.
Παρμεσηϊακὴ: Δεκαπενθήμερος συνεταιρικὴ, γεωργικὴ, οἰκονομικὴ ἐπιθεώρησις Διευθυντῆς Π. Κολιτσιδάς Α. 1924.
Βιβλιογραφικὸν Δελτίον: Α. Κασιγόνης. Ἀλεξάνδρεια Γ'. 1924.
Νέα Ἐποχὴ: Διευθυντῆς Ἰ. Μάλλωσης. Α. 1924.

ΕΚΛΟΓΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ

I. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Die Wissenschaft der Gegenwart: Die Philosophie der Gegenwart (Barth, Adickes, Aall, Stumpf) I-V 1293—1924.
- Wirtschaft und Gesellschaft. Beiträge zur Oekonomie und Soziologie der Gegenwart. Festschrift für F. Oppenheimer hrsg. v. Wilbrandt usw. 1924.
- Dendu Arthur: The Biological Foundation of Society 1924.
- Fairchild, Henry P.: Elements of social science 1924
- Olivetti, A. O.: Il sindacalismo come filosofia e come politica. 1924.
- Small Albion W.: Origins of sociology 1924.
- Garriguet Louis: Manuel de sociologie 1924.
- Scheler Max: Christentum und Gesellschaft I · II 1924.
- Ufermann Paul — Hüglus Carl: Stinnes und seine Kouzerne 1924.
- Stephenson James: The principles of business economics 1924.
- Billard Jules: Organisation et direction dans les affaires privées et les services publics. Un essai de doctrine: Le Fayolisme 1924.
- Gerstenberg Charl William: Financial organization and management of business New — York 1924.
- Rivers William Halse: Social organization. New — York 1924.
- † Schär Joh. Friedr.: Lebenserinnerungen I. 1924.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

1. *Θεωρία και Ιστορία της Οικονομικής. Γενικά οικονομικά ζητήματα. Έγκυκλοπαιδικά. Βιογραφία.*
- Varga Eugen: Aufstieg oder Niedergang des Kapitalismus 1924.

- Levy Hermann: Die Grundlinien der Weltwirtschaft 1924.
- Salin Edgar: Geschichte der Volkswirtschaftslehre 1924 (Enzyklopädie der Rechts — und Staatswissenschaft hrsg. v. Kohlrausch, Kaskel, Spiethoff).
- Gonjet R.: Le protectionisme en France depuis la guerre 1924.
- Die Volkswirtschaftslehre der Gegenwart hrsg. von Felix Meiner (Bernstein, Diehl Herkner, Kautsky, Liefmann, Pesch, Wolff) I, 1924.
- Amon Alfred: Ricardo als Begründer der theoretischen Nationalökonomie 1924.
- Laufear, V. W.: Business fluctuations and the American Labor Movement 1915 — 1922. New — York 1924.
- Göttl — Ottilienfeld, Friedrich von: Fordismus? Paraphrasen über d. Verhältnis von Wirtschaft u. technischer Vernunft bei H. Ford u. F. Taylor. 1924.
- Robertson D.: Produktion (Aus dens englischen V. M. Palyi) 1924.
- Bartuel B., Rullière H. et Réal Claude: Le travail à travers les âges et la nationalisation des mines 1924.
- Jevons Stanley: Die Theorie der politischen Oekonomie (Aus dem eugl. v. O. Weinberger) 1924.
- Turgot: Betrachtungen über die Bildung und Verteilung des Reichthums-Lobrede auf Gournay. (Sammlung sozialiv. Meister) 1924.
- Henderson H.: Angebot und Nachfrage (Aus dem englischen übersetzt v. M. Palyi) 1924.
- Nickel, Karl Eugen: Neues systematisches Lehrbuch der gesamten Wirtschaftswissenschaft 1924.
- Kuske Bruno: Die Bedeutung Europas für die Entwicklung der Weltwirtschaft 1924.
- Brentano Lujo: Der wirtschaftende Mensch in der Geschichte Gesammelte Reden und Aufsätze 1923.

2. Γεωργία. Δάση. Άλιεία.

- Tschajanow Alex: Die Sozialagronomie, ihre Grundge-

- danken und Arbeitsmethoden (Aus d. Russischen v.F. Schlö-
nier) 1921.
- Institut international d'agriculture: Annuaire international de Législation agricole XIII année 1923 Rome 1924.
- Institut international d'agriculture: Annuaire internat. de Statistique agricole 1923. Rome 1924.
- Grundrisse zum Studium der Nationalökonomie hrsg. von K. Diehl und P. Mombert: 10 Agrarpolitik v. H. v. Schullern - Schrattenhofen 1924.

3. Ἐμπόριον. Συγκοινωνία.

- Overbergh Carl van: Aux Etats — Unis. L'exportation, Ses Organes — Ses méthodes — Sa politique 1924.
- Sarter Adolphi: Die Eisenbahreform in Deutschland u. in Osterreich 1924.
- Tönjes Karl: Rentabilität 1924.

4. Βιοτεχνία. Βιομηχανία. Μεταλλεία.

- Henrici Waldemar: Die Kohlenwirtschaft Russlands in und nach dem Kriege 1924.
- Ministère de l'économie Nationale: Règlement de l'emi de Naxos 1924.
- Fontègne Julien: Avant d'entrer en apprentissage 1924.

5. Χρῆμα. Τράπεζαι. Χρηματιστήρια. Πίσις. Ἀσφάλεια.

- Mises Ludwig: Theorie des Geldes und der Umlaufsmittel 1924.
- Keynes, I. M.: Ein Traktat über Währungsreform 1924.
- Eulambio M.: The National Bank of Greece. A History of the financial and Economic Evolution of Greece. Athens 1924.

6. Ἐργατικὸν ζήτημα. Κοινωνικὴ πολιτικὴ. Δημοσιὰ ἀντίληψις. Γυναικεῖον ζήτημα. Ζήτημα τῆς κατοικίας

- Beaudemoulin Jean: La loi de huit heures (23 Avril 1919) 1924.

- Sancher de Fuentes, Fernando: La Legislation Ouvrière International (Principalement au Point de vue Américain) 1924.
- Bureau Int. du Travail La Réparation des accidents du Travail Genève 1924.
- » » ». La Crise de Chômage 1920 — 1923 Genève 1924
- » » Rapport sur l'institution d'une procédure d'amendement des convention. Genève 1924.
- Jauniaux Arthur: L'évolution et les Conquêtes de la Mutualité 1923.
- Betke Haus: Gewerbehygiene 1924.
- Jonston, G. A.: International. Social Progress. The Work of the International Labour Organisation of the Léague of Nations 1924.
- Bureau International du Travail: Les problèmes du Logement en Europe depuis la guerre 1924.

7. Θεωρία καὶ στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Μετανάστευσις. Ἐποικισις

- Malthus, Thomas Robert: Eine Abhandlung über das Bevölkerungsgesetz³ (Sammlung sozialiv. Meister) 1924.
- Wright Harold: Bevölkerungsproblem (Aus dem englischen v. M. Palyi) 1924.

8. Συνεταιρισμοί

- Agenda für den XI internationalen Genossenschaftskongress von 1 — 4 September 1924 in Gent. London 1924.

9. Δημοσιὰ Οἰκονομικὴ καὶ Οἰκονομία.

- Köppe H: Leitfaden zum Studium der Finanzwissenschaft 1924.
- Robertson D.: Das Geld (Aus dem englischen v. M. Palyi).
- Fisher Irving: The Making of index numbers a study of their varieties, tests, and reliability 1924.

10. Στατιστικὴ.

- Ministère de l'économie nationale: Bulletin du

Mouvement de titres dans la Bourse d'Athènes (moi Août 1923) 1924.

III. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

- L. Lévy — Bruhl: Jean Jaurés 1924.
 Wauters Arthur: L'évolution du Marxisme. Bruxelles 1924.
 Leroy Maxime: Le socialisme des producteurs. Henri de Saint — Simon 1924
 Gordan Alban: The Common Sense of socialisme. With foreword bu W. W. Henderson 1924.
 Nearing, Scott and Bertrand Russell: Can the soviet idea take hold of America, England and France? New — York 1924.
 Oppenheimer Franz: Wege zur Gemeinschaft 1924.
 Beer Max: Allgemeine Geschichte des Sozialismus und der sozialen Kämpfe 1924.
 Labriola Arturo: La dittatura della borghesia e la decadenza della società capitalistica 1924.
 Piérard L.: Le Fascisme. Bruxelles 1924.
 Marx Karl: Oeuvres Complètes. Traduit par J. Molitor I — IV 1924.
 Vandervelde Emil: Réalisations Socialistes. Bruxelles 1924.
 Baril Claire et Vandervelde Emil: Le livre Rouge Bruxelles 1924.
 Aftalion Albert: Les fondaments du socialisme 1924.
 Zévaes A.: Le Parti socialiste de 1904 — 1923. 1923.

IV. ΓΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- Chapuisat Ed.: La Restauration Hellénique (d'après la correspondance de Jean — Gabriel Eynard) 1924.
 Politis N.: La Justice Internationale 1924.
 Guénon René: Orient et Occident 1924.
 James Bryce: Les démocraties modernes I — II 1924.
 Hippel Ernst von: Untersuchungen zum Problem des fehlerhaften Staatsaktes 1924.

Laurent Raymond: Manuel politique et social 1924.

V. ΝΟΜΙΚΗ

- Courtois Louis: De la nature juridique des clauses dites «conventios de mariage» 1924.
 Fontaine Henri: Dictionnaire usuel de droit financier et des sociétés dans toutes leurs formes 1924. (Paris - Librairie de la Grave 15 Rue Soufflot).
 Rignano Eugénio: Pour une réforme socialiste du droit successoral 1924.
 Maus René: Traité théorique et pratique de la Législation des Loyers 1918 — 1924. 1924.
 Die Rechtswissenschaft der Gegenwart von Cosack, Ehrenberg, Zittelmann κ.λ.π. 1924.
 Lenisch - Fischer Das Kartellgesetz 1924.
 Spiero: Das Recht der Syndikate unter besonderer Berücksichtigung des Quotenhandels 1924.

IV ΙΣΤΟΡΙΑ

- Pittard Eugène: Les races et l'Histoire 1924.
 Howard Carter und A. Mace: Tut — ench Amun. Ein ägyptisches Königsgrab 1924.
 Ridder A — Deonna A: L'Art en Grèce 1924.
 E. Rodocanachi: Byron 1788 — 1824.
 Lavissee E. et collaborateurs: Histoire de France des origines à la paix de 1919. Librairie Hachette.
 Fontain Henri: Dictionnaire usuel de Droit financier et des Sociétés dans toutes leurs formes 1924. (Dans Librairie Delagrave 15 Rue Soufflet).
 La Renaissance du livre Paris 78 Boulevard Saint — Michel.
 A. Zeives Le Parti Socialiste de 1904 — 1923 1923.
 Harold Spender: Byron and Greece 1924.
 Reallexikon der Vorgeschichte hesg. v. Max Ebert 1924.
 Schelley P. - Melbourne L.: Correspondance de Lord Byron.
 Harold Spender: Byron and Greece 1924.

- Die Geschichtswissenschaft der Gegenwart hrsg. v. S. Steinberg
I. 1924.
Murray John: Correspondance de Lord Byron (traduit de
l'anglais par F. Laroche) 1924.
Glotz G.: La civilisation Egéenne 1923.

VII. ΠΟΙΚΙΛΙΑ

1. Βιβλία.

- Massignon L.: Annuaire du monde musulman, statistique,
historique, social et économique 1924.
Opera Nazionale per i combattenti: L'éduga-
tion et la préparation professionnelles des anciens combat-
tants, Rome 1924.
L'université d'Athènes: Adresse du recteur de
l'université Démètre Pappoulas à S. A. I. Taffari Maconnen.
1924.
Pöschl Victor: Warenkunde I - II 1924.
Memorias del instituto de reeducación profesional de invalidos
del Trabajo Madridi 1924.

2. Ἐκθέσεις. Καταστατικά. Πεπραγμένα. Ἀπολογισμοί. Δογοδοσίαι.

3. Νέα Περιοδικά.

- Mitteilungen der griechischen Handelskausmer in Deutschland
I. 1924.
Minerva=Zeitschrift. Nachrichten für die
gelehrte Welt. Ergänzung zu: Minerva, Jar-
buch der gelehrten Welt, I. 1924.
Die Gesellschaft. Internationale Revue für Sozialismus
und Politik-Herausgeber R. Hilferding I 1924.

